

İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatifine Getirilen Yeni Düzenlemelere İlişkin Rapor

T.C.
SANAYİ VE TİCARET BAKANLIĞI
Teşkilatlandırma Genel Müdürlüğü
Kooperatifler Kontrolörleri Başkanlığı

MESLEKİ ÇALIŞMA RAPORU

TEŞKİLATLANDIRMA GENEL MÜDÜRLÜĞÜNE

Kooperatif Kontrolörleri Başkanlığı'nın 04.05.2007 günlü 4841 sayılı yazıları ve Kooperatifler Kontrolörleri Yönetmeliğinin 60.maddesi uyarınca, **İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatiflerine getirilen yeni düzenlemelere** ilişkin çalışma tamamlanmış olup, elde edilen bilgiler aşağıda arz ve izah edilmiştir.

I-Raporun Konusu:

Kooperatifler Kontrolörleri Yönetmeliğinin 60/1.maddesi uyarınca, **İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatiflerine getirilen yeni düzenlemelere** ilişkin Mesleki Çalışma Raporu düzenlenmiştir.

II- YAPILAN ARAŞTIRMALAR:

İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatiflerine getirilen yeni düzenlemeler:

1.Genel Olarak

İş hukuku anlamında işveren, işçi çalıştıran kişi olarak tanımlanmıştır. İş yasalarında iş veren kavramı belirlenirken işçi kavramı esas alınmıştır. Nitekim İş Kanununun 1. maddesinde göre, bir hizmet akdine dayanarak işçi çalıştıran tüzel ve gerçek kişiye işveren denilmektedir. Bu durumda, gerek İş Kanunu gerekse Sosyal Sigortalar Kanununda yapılan tanım gereğince Kooperatifler iş veren sayılmaktadır.

Bu çalışmada 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 Sayılı İş Kanununun Konut Yapı Kooperatifleri'ne getirdiği yeni düzenlemeler incelenmiştir.

2 -İşe başlama bildirimi

4857 sayılı İş Kanununun 3. maddesi Konut Yapı Kooperatifleri ve bu kooperatiflere iş yapan yüklenici firmalar Bölge Çalışma Müdürlüklerine ve Sosyal Güvenlik Kurumuna işyerini bildirmek zorundadırlar. Bu bildireyi yasal süresi içerisinde vermeyen kooperatifler bilanço esasına göre defter tuttukları için üç aylık asgari ücret tutarında idari para cezası ödemek durumunda kalırlar ve işyeri resen tescil edilir.

Bu işlem hem inşaat işinde çalışan işçinin sigortalılık hakkını güvence altına almış oluyor hem de SSK açısından çalışanlar adına ödenmesi gereken primlerin takibini kolaylaştırmaktadır. Konut Yapı bir işletme olarak görüldüklerinden sigortalı işçi çalıştırma zorunluluğuna uymak durumundadırlar.

3 -Çalışanlar ile iş yapma sözleşmesi zorunluluğu

İş Kanunu'nun 13. ve 16. maddeleri gereği Konut Yapı Kooperatiflerinin sorumluluklarında gerçekleştirecekleri inşaat imalat işlerinde çalıştırılacak işçilerle, idari ve mali işlerle ilgili çalıştırılacak kişilerle (muhasibe, şantiye şefi, güvenlik personeli v.s) yapılacak olan belirli süreli iş sözleşmesi yapma zorunluluğu yada takım sözleşmesi ile oluşturulan iş sözleşmeleri yapma zorunluluğu

getirilmiştir.

4- Çalışma Belgesi Verilmesi Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 28. maddesi gereği Konut Yapı Kooperatifinde çalıştırılan işçilere çalışma belgesi verilmesi zorunluluğu getirilmiştir. Bu da işçi için daha sonraki iş hayatında bir referans, çalışma süresi içindeki çalışmaları hakkında ayrıntılı bilgi edinmesini sağlayan bir uygulamadır.

5-Sigortalı İşçi Çalıştırma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 26. maddesi gereği; çalıştırılan işçilere sigorta yapma ve bu konuda Sosyal Güvenlik Kurumu ve SSK kurumuna bildirimde bulunmak ve prim ödemesi yapma zorunluluğu getirilmiştir. Sigortalı çalıştırmaya başlandığının süresi içinde Kuruma bildirilmemesi halinde bildirgenin sonradan verildiği veya sigortalı çalıştırıldığı Kurumca tespit edildiği tarihten önce meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde ilgililerin sigorta yardımları Kurumca sağlanır. Sigortalı çalıştırmaya başlandığı Kuruma bildirilmiş veya bu husus Kurumca tespit edilmiş olmakla beraber, yeniden işe alınan sigortalılardan, süresi içinde Kuruma bildirilmeyenler için de, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde gerekli sigorta yardımları Kurumca sağlanır. Ancak, yukarıdaki fıkralarda belirtilen sigorta olayları için Kurumca yapılan ve ilerde yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarları ile gelir bağlanırsa bu gelirin tutarı işverene ödettilir.

Bu düzenleme ile çalışma barışı içerisinde işçinin sosyal haklarının güvence altına alınması sağlanmıştır. Yapılan yapıların kullanımı için Yapı Kullanım İznı belgesi alınması aşamasında yerel yönetimler SSK prim borcu olup olmadığına dair Sosyal Güvenlik Kurumundan belge istemektedir. Sosyal Güvenlik kurumu inşaatın büyüklüğü, yapım süresi ve yapım koşulları gibi kriterler bağlı olarak KYK'lara bir prim ödeme cetveli çıkartmaktadırlar. Eğer KYK'lar çalıştırdıkları her işçi için sigorta yapmış olurlarsa prim borcu ile karşılaşmayacaklar yada çok az bir prim borcu ile karşılaşacaklardır.

6-İşçi Özlük Dosyası Tutma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 75. maddesi gereği çalıştırılan her işçiye ait işçi özlük dosyası tutma zorunluluğu getirilmiştir. Bu zorunlulukla çalıştırılan işçi hakkında daha fazla bilgi, kontrol ve teftişte işçi hakkında daha fazla bilgi verilebilmesi sağlanmıştır. Özellikle SSK ve Bölge Çalışma Müdürlüğü kontrollerinde kooperatif yönetimi zor durumlarda kalmamaktadır.

7 - İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetmelik ve Tüzüklerine Uyma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 75. maddesi gereği; çalışma yapılan şantiyede yada şantiyelerde sağlık, güvenlik tüzük ve yönetmeliklerine uyma ve bu konuda işverene gereken önlemleri alma ve uygulama zorunluluğu getirilmiştir. Bu da iş kazalarının azaltılması, sorumluluklarının sınırlarının belirlenmesi açısından önemli bir düzenlemedir.

8 -İş sağlığı ve Güvenliği Kurulu Oluşturma veya İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Bulundurma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 80. ve 82. maddeleri gereği büyük kooperatif işlerinde yada kooperatif birliklerinde İş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturma veya iş sağlığı ve iş güvenliği konularında sorumlu bir çalışan bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

Çalışma ortamında bulunan işçilerin kazalara karşı nasıl önlem almaları gerektiği, hangi kişisel donanımları kullanılması zorunlu olduğu, bu konudaki hak ve sorumluluklarının neler olduğu konusunda kısa süreli de olsa bir seminer veya eğitim verilmesi amaçlanmıştır.

9 -İşyeri Hekimi Bulundurma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 81. maddesi gereği; işyeri hekimleri bulundurma zorunluluğu yada hekim hizmeti verecek özel yada kamu görevlisi bir hekim ve sağlık personeli ile bu hizmetleri almak için sözleşme yapma zorunluluğu getirilmiştir. Çalışan işçilerin ve personelin sağlık durumlarının yakından takip edilebilmesi, sağlığa zararlı olabilecek etmenlerin azaltılması gibi işlemlerin artırılması sağlanmıştır.

10- İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili Cezai İşlemlere Uyma Zorunluluğu:

İş Kanunu'nun 105. ve 107. maddeleri gereği iş kanununda belirtilen İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümlere aykırılık veya iş hayatının denetim ve teftişi ile ilgili hükümlere aykırılık maddeleri uyarınca gelebilecek herhangi bir cezai işleme uyma zorunluluğu getirilmiştir. Bu yaptırım beraberinde kanunda belirtilen sorumlulukların yerine getirilmesi amaçlanmıştır.

11-Kooperatiflerce Belgelerin Teftişe sunulma Zorunluluğu:

İşveren sıfatıyla kooperatifler, işyeri kayıtlarını yapılan tebligata istinaden tebligatın alındığı tarihi takip eden günden itibaren 15 gün içinde sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına sunmak zorundadırlar.

12-Diğer temel yükümlülükler

Kooperatiflerin SSK gereğince, uyması gereken yükümlülükleri şu şekildedir.

-Kooperatifler iş kazasına uğrayan sigortalıya, sağlık durumunun gerektirdiği yardımı yapmakla yükümlüdür(506 Sayılı SSK Kanunu 15.m),

-Kooperatifler, iş kazasını o yerin yetkili zabıtasına hemen, Sosyal Sigortalar Kurumuna ise kazadan sonraki 2 gün içerisinde yazı ile bildirmek zorundadırlar. (506 Sayılı SSK Kanunu 15.m),

13-Kooperatif ortakları ve yönetim ve denetim kurulu üyelerinin sigortalılığı;

Kooperatiflerde yönetim kurullarında görev alanlar, kooperatifler kanununda yer alan görevlerini yerine getirmelerinden dolayı, kooperatif ile aralarında vekalet sözleşmesine dayanan bir hukuki ilişki bulunduğundan SSK sigortası sayılmamaktadır. Bu görevlerinden dolayı huzur hakkı veya başka isim altında ücret alsalar dahi vekalet sözleşmesinin niteliğini değiştirmeden sigortalılık da değişmemektedir. Ancak, Yönetim kurulu başkanı ve üyeliklerinde görev alanlar, yasadan doğan başkan ve üyelik görevleri haricindeki hizmet sözleşmesine dayanan çalışmaları nedeniyle SSK sigortalısı sayılmaktadırlar. Yine kooperatif yönetim kurulu üyeliklerinde görev almayan kooperatif ortaklarının kooperatife hizmet sözleşmesine dayalı olarak çalışmaları durumunda kooperatifle aralarında hizmet sözleşmesi olduğundan SSK sigortalısı sayılmaları gerekmektedir.

III- ÖZET VE SONUÇ

Kooperatif Kontrolörleri Başkanlığı'nın 04.05.2007 günlü 4841 sayılı yazıları ve Kooperatifler Kontrolörleri Yönetmeliğinin 60.maddesi uyarınca, **İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatiflerine getirilen yeni düzenlemelere** ilişkin çalışma tamamlanmış olup, elde edilen bilgiler aşağıda özetlenmiştir.

1-İş Kanunu ile Konut Yapı Kooperatiflerine getirilen yeni düzenlemeler

- **Genel olarak:** İş hukuku anlamında işveren, işçi çalıştıran kişi olarak tanımlanmıştır. İş yasalarında iş veren kavramı belirlenirken işçi kavramı esas alınmıştır. Nitekim İş Kanununun 1. maddesinde göre, bir hizmet akdine dayanarak işçi çalıştıran tüzel ve gerçek kişiye işveren denilmektedir. Bu durumda, gerek İş Kanunu gerekse Sosyal Sigortalar Kanununda yapılan tanım gereğince Kooperatifler iş veren sayılmaktadır.

Bu çalışmada 2003 yılında yürürlüğe giren 4857 Sayılı İş Kanununun Konut Yapı Kooperatifleri'ne getirdiği yeni düzenlemelere aşağıda sıralanmıştır.

- **İşe başlama bildirim:** 4857 sayılı İş Kanununun 3. maddesi Konut Yapı Kooperatifleri ve bu kooperatiflere iş yapan yüklenici firmalar Bölge Çalışma Müdürlüklerine ve Sosyal Güvenlik Kurumuna işyerini bildirmek zorundadırlar.

- **Çalışanlar ile iş yapma sözleşmesi zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 13. ve 16. maddeleri gereği Konut Yapı Kooperatiflerinin sorumluluklarında gerçekleştirecekleri inşaat imalat işlerinde çalıştırılacak işçilerle, idari ve mali işlerle ilgili çalıştırılacak kişilerle (muhasibe, şantiye şefi, güvenlik personeli v.s) yapılacak olan belirli süreli iş sözleşmesi yapma zorunluluğu yada takım sözleşmesi ile oluşturulan iş sözleşmeleri yapma zorunluluğu getirilmektedir.

- **Çalışma Belgesi Verilmesi Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 28. maddesi gereği Konut Yapı Kooperatifinde çalıştırılan işçilere çalışma belgesi verilmesi zorunluluğu getirilmiştir.

- **Sigortalı İşçi Çalıştırma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 26. maddesi gereği; çalıştırılan işçilere sigorta yapma ve bu konuda Sosyal Güvenlik Kurumu ve SSK kurumuna bildirimde bulunmak ve prim ödemesi yapma zorunluluğu getirilmiştir. Sigortalı çalıştırmaya başlandığının süresi içinde Kuruma bildirilmemesi halinde bildirgenin sonradan verildiği veya sigortalı çalıştırıldığının Kurumca tespit edildiği tarihten önce meydana gelen iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde ilgililerin sigorta yardımları Kurumca sağlanır. Sigortalı çalıştırmaya başlandığı Kuruma bildirilmiş veya bu husus Kurumca tespit edilmiş olmakla beraber, yeniden işe alınan sigortalılardan, süresi içinde Kuruma bildirilmeyenler için de, iş kazası, meslek hastalığı, hastalık ve analık hallerinde gerekli sigorta yardımları Kurumca sağlanır. Ancak, yukarıdaki fıkalarda belirtilen sigorta olayları için Kurumca yapılan ve ilerde yapılması gerekli bulunan her türlü masrafların tutarları ile gelir bağlanırsa bu gelirin tutarı işverene ödettilir.

- **İşçi Özlük Dosyası Tutma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 75. maddesi gereği çalıştırılan her işçiye ait işçi özlük dosyası tutma zorunluluğu getirilmiştir.

- **İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Yönetmelik ve Tüzüklerine Uyma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 75. maddesi gereği; çalışma yapılan şantiyede yada şantiyelerde sağlık, güvenlik tüzük ve yönetmeliklerine uyma ve bu konuda işverene gereken önlemleri alma ve uygulama zorunluluğu getirilmiştir.

- **İş sağlığı ve Güvenliği Kurulu Oluşturma veya İş sağlığı ve Güvenliği Uzmanı Bulundurma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 80. ve 82. maddeleri gereği büyük kooperatif işlerinde yada kooperatif birliklerinde İş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturma veya iş sağlığı ve iş güvenliği konularında sorumlu bir çalışan bulundurma zorunluluğu getirilmiştir.

- **İşyeri Hekimi Bulundurma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 81. maddesi gereği; işyeri hekimleri bulundurma zorunluluğu yada hekim hizmeti verecek özel yada kamu görevlisi bir hekim ve sağlık personeli ile bu hizmetleri almak için sözleşme yapma zorunluluğu getirilmiştir. Durum bilgi ve takdirlerine sunulur.

- **İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili Cezai İşlemlere Uyma Zorunluluğu:** İş Kanunu'nun 105. ve 107. maddeleri gereği iş kanununda belirtilen İş sağlığı ve güvenliği ile ilgili hükümlere aykırılık veya iş hayatının denetim ve teftişi ile ilgili hükümlere aykırılık maddeleri uyarınca gelebilecek herhangi bir cezai işleme uyma zorunluluğu getirilmiştir. Bu yaptırım beraberinde kanunda belirtilen sorumlulukların yerine getirilmesi amaçlanmıştır.

- **Kooperatiflerce Belgelerin Teftişe sunulma Zorunluluğu:** İşveren sıfatıyla kooperatifler, işyeri kayıtlarını yapılan tebligata istinenden tebligatın alındığı tarihi takip eden günden itibaren 15 gün

içinde sigorta Teftiş Kurulu Başkanlığının ilgili Grup Başkanlığına sunmak zorundadırlar.

- **Diğer temel yükümlülükler** -Kooperatifler iş kazasına uğrayan sigortalıya, sağlık durumunun gerektirdiği yardımı yapmakla yükümlüdür(506 Sayılı SSK Kanunu 15.m), Ayrıca, Kooperatifler, iş kazasını o yerin yetkili zabıtasına hemen, Sosyal Sigortalar Kurumuna ise kazadan sonraki 2 gün içerisinde yazı ile bildirmek zorundadırlar. (506 Sayılı SSK Kanunu 15.m),

Durum bilgi ve takdirlerine sunulur. Ankara, 24/12/2007

İsmet KARACABEY
Başkontrolör

Yararlanılan kaynaklar:

1-Kooperatifler için vergi rehberi
(Yaklaşım yayıncılık-2006)

2-Konu ile ilgili internette çıkan yazılarından derleme

24/12/2007 tarih ve 13 Sayılı Mesleki Çalışma Raporu Ek Dizini

Sıra no	Tarih ve sayı	Parça adedi	Açıklama
1	04.05.2007- 4841	1	Görevlendirme yazısı

Bu Meslek Çalışma Raporunun ekleri 1 (Bir) sıra no altında 1 (Bir) parçadan ibarettir